

УДК 821.111 (73):82-94

СТІВ ДЖОБС У БІОГРАФІЧНОМУ ВИМІРІ**Галич О.А., д. філол. н., професор***Державний заклад “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, Україна***halich48@mail.ru**

Біографія Стіва Джобса, написана У. Айзексоном, є надзвичайно складною за будовою. Вона не вписується в жанрове визначення біографічного роману, хоча за масштабністю постаті головного героя, значенням його для розвитку людства загалом є романною за змістом. “Стів Джобс” американського письменника аж ніяк не відповідає нормам вікторіанської біографії, оскільки містить чимало епізодів, що жодним чином не відповідають її канонам: показати головного героя лише в позитивному плані, оминувши всі негативні прояви його життя та діяльності.

Ключові слова: біографія, вікторіанська біографія, постмодернізм, експериментаторство.

СТІВ ДЖОБС В БІОГРАФИЧЕСКОМ ИЗМЕРЕНИИ

Галич А.А.

*Государственное учреждение “Луганский национальный университет
имени Тараса Шевченко”, ул. Оборонная, 2, г. Луганск, Украина*

Биография Стива Джобса, написанная У. Айзексоном, является чрезвычайно сложной по структуре. Она не вписывается в жанровое определение биографического романа, хотя исходя из масштабности личности главного героя, значения его для развития человечества вполне является романной по содержанию. “Стив Джобс” американского писателя совсем не отвечает нормам викторианской биографии, поскольку вмещает немало эпизодов, которые никак не соответствуют ее канонам: показать главного героя только в позитивном плане, обойдя вниманием все негативные проявления его жизни и деятельности.

Ключевые слова: биография, викторианская биография, постмодернизм, экспериментаторство.

STEVE JOBS IN BIOGRAFICAL SENSE

Galych A.A.

*State institution “Luhansk National University named after Taras Shevchenko”,
Oboronna str., 2, Luhansk, Ukraine*

Biography of a great man has been attracted readers' and researchers' attention from Antiques times. S. Averincev, R. Altik, M. Bahtin, A. Valevskiy, D. Zhukov, L. Kovalchuk, B. Melnychuk, A. Morua, G. Nikolson, G. Pomerantseva, I. Savenko, D. Stus, I. Hodorkivskiy, T. Cherkashyna etc researched biography. Biography of a genius American inventor and manager Steve Jobs, written by American journalist and writer W. Isaacson (born 1952), is still waiting for researchers. W. Isaacson has already created biographies. Isaacson has written biographies of Benjamin Franklin, Albert Einstein, and Henry Kissinger. He is the co-author, with Evan Thomas, of “The Wise Men: Six Friends and the World They Made”. In journalism he is not also a beginner: Isaacson was the President and CEO of the Aspen Institute. He has been the chairman and CEO of Cable News Network (CNN) and the Managing Editor of “Time”. In 2009, he was appointed to be Chairman of the Broadcasting Board of Governors, which runs “Voice of America” and “Radio Free Europe”.

Jobs' biography, written by Isaacson, has a complex composition. It doesn't conform to biographical novel genre, while the notability of main character, his role in development of humanity gives us all reasons to conclude that it has quite novelistic form. “Steve Jobs” by American writer doesn't entirely conform to Victorian biography standards, where only good side of the main character is shown with exceptions negative features of his life or activities. Jobs' biography contains a lot of such episodes, which don't satisfy these claims.

S. Jobs in Isaacson viewpoint looks like a genius man, whose triumphant motion forward carries him to the intended goal, despite numerous obstacles. The author doesn't prettify the main character biography, making sometimes the story even scandalous. His literary work is based on documents and facts. Figment is minimized. The appealing to postmodernism practice of documentary work makes “Steve Jobs” by W. Isaacson's completely modern work, conforming all XXI century documentation rules. Globalization has also influenced on the creating this genius manager's biography.

Key words: biography, Victorian biography, postmodernism, experimentation.

Біографія видатної людини вже з часів античності привертає увагу не лише читачів, але й дослідників. Вивченням біографії займалися С. Аверинцев, Р. Д. Алтік, М. Бахтін, А. Валевський, Д. Жуков, Л. Ковальчук, Б. Мельничук, А. Моруа, Г. Ніколсон, Г. Померанцева, І. Савенко, Д. Стус, І. Ходорківський, Т. Черкашина та ін. Біографія ж геніального американського винахідника й менеджера Стіва Джобса, автором якої є американський журналіст і письменник Уолтер Айзексон (1952 року народження), поки ще чекає на своїх дослідників. У. Айзексон не новачок у справі створення біографічних текстів. Йому належать твори про Альберта Ейнштейна, Бенджаміна Франкліна, Генрі Кіссінджера, а також “Мудрі люди. Шестеро друзів і світ, котрий вони створили”, книга, написана в співавторстві з Еваном Томасом.

Уолтер Айзексон у журналістиці, як і в літературі, також не новачок: він встиг попрацювати президентом Інституту Аспена. Раніше він був керівником CNN, головним редактором часопису “ТІМЕ”. Останнім часом (з 2009 р.) керує державним агентством, якому підпорядковані радіостанції “Голос Америки”, “Свобода”.

Метою цієї розвідки є спроба поглянути на “Стіва Джобса” У. Айзексона як на твір, що не є біографічним романом у класичному розумінні, котрий зазнав глобалізаційних впливів і експериментаторства, притаманного постмодерній літературі.

Біографія Стіва Джобса, написана У. Айзексоном, є досить незвичною, її жанр визначити надзвичайно важко, до того ж вона містить низку експериментаторських елементів, що притаманні передусім постмодерним творам кінця ХХ–початку ХХІ ст. Зокрема, історії життя та діяльності Стіва Джобса передують такий елемент паратексту, який у літературі здебільшого притаманний драмі. Йдеться про перелік п’ятдесятьох шістьох дійових осіб, імена яких трапляються у творі. У переліку є пояснення письменника, як стосується певна особа головного героя: “Клара Агопян-Джобс. Донька вірменських емігрантів. У 1946 році вийшла заміж за Пола Джобса. У 1955 році подружжя всиновило Стіва” [1, с. 11]; “Едді Кью. Голова інтернет-підрозділу і віце-президент Apple. Права рука Джобса в усьому, що стосується співпраці з компаніями – постачальниками контенту” [1, с. 12]; “Джоан Шібле Джандалі Сімпсон. Біологічна мати Стіва Джобса. Уроджена Вісконсіна. Віддала сина прийомним батькам. Виростила сестру Джобса, Мону Сімпсон” [1, с. 14].

Передмова допомагає зрозуміти, як з’явилася біографічна книга про С. Джобса. Автор розповідає, що десь на початку літа 2004 р. йому зателефонував сам С. Джобс і запропонував зустрітися. На той час У. Айзексон ще не знав, що керівник кампанії “Apple” С. Джобс має звичку важливі для нього проблеми вирішувати не в робочому кабінеті, а під час прогулянок. Саме під час цієї зустрічі він і попросив Айзексона написати його біографію: “Джобс пообіцяв, що не стане мене контролювати, навіть не попрохає показати рукопис, чим немало мене здивував” [1, с. 17].

Перш ніж написати біографічний твір про С. Джобса, У. Айзексон як журналіст устиг записати близько чотирьох десятків інтерв’ю з комп’ютерним генієм. Вони творилися в різних умовах і ситуаціях: одні вдома у вітальні С. Джобса, інші під час прогулянок, спільних поїздок і навіть телефонних розмов. Праця з героєм книги тривала півтора року. За цей час У. Айзексон почув від С. Джобса чимало історій із його життя, але й побачив, що останній “щось без зайвих причин забував, як це буває зі всіма нами; часом видавав мені, та й собі, альтернативну версію подій” [1, с. 18]. Щоб створити справжню й об’єктивну біографію, письменник змушений був чимало деталей уточнювати, перевіряти, залучаючи друзів, родичів, колег, навіть конкурентів і ворогів С. Джобса. У результаті з’явилася книга “про життя, сповнене падінь і злетів, про неймовірну сильну особистість і талановитого бізнесмена, чиє прагнення досконалості й невгамовна енергія звершили революцію в шести сферах, що стосувалися персональних комп’ютерів, анімації, музики, телефонів, планшетів і електронних книг. Можна додати – сьому – продажів” [1, с. 19].

Біографічна книга У. Айзексона – це незвичайна історія життя людини, де позитив тісно переплетений із негативом, чимало фактів є скандальними, що врешті-решт органічно вписуються в біографію ХХІ ст., позначену впливом світової глобалізації. Працю американського письменника саме можна й зарахувати до різновиду біографічної літератури як скандальна біографія. Для неї характерними рисами є зображення неординарної особистості, яка явно не вписується в суспільний контекст певної доби, демонстративно відкидає її морально-етичні догми, декларує гасла, які не завжди сприймаються громадськістю, вчинки якої нерідко бувають аморальними, а сама вона не визнає жодних авторитетів і діє досить часто всупереч правилам. Неординарний характер має вже факт усиновлення маленького Стіва подружжям із Сан-Франциско Полом Джобсом, демобілізованим із армії моряком, що на парі взяв собі в дружини доньку вірменських емігрантів Клару Агопян. Незважаючи на незвичні обставини шлюбу (парі з товаришем по службі), подружній союз Пола і Клари тривав понад 40 років, “поки смерть не розлучила їх” [1, с. 23].

Як і заведено в скандальній біографії, У. Айзексон не приховує негативних моментів, що стосуються прийомних батьків С. Джобса. Батько Пола був алкоголіком, котрий часто в процесах виховання прийомного сина застосовував фізичне насилля. Мати, Клара, приховала від свого чоловіка Пола, що раніше вже була заміжньою, а її перший чоловік загинув на війні. Подружжя дуже мучила відсутність дітей: “І в 1955 році, на десятому році шлюбу, подружжя вирішило всиновити дитину” [1, с. 24].

Справжня мати Стіва Джоан Шибле походила з родини фермерів, що мали німецьке коріння. Генетичний його батько Абдулфатт Джон Джандали був арабським мусульманином, батьківщиною якого була Сирія. Влітку 1954 р. молоді люди, Джоан і Абдулфатт, два місяці разом провели в сирійському місті Хомсі. Коли після повернення до США дівчина дізналася про вагітність, то її батько категорично заборонив їй виходити заміж за мусульманина. До того ж, ні сама Джоан, ні її коханець не хотіли пов’язувати себе шлюбними стосунками. На початку 1955 р. Джоан поїхала до Сан-Франциско, де й народила дитину, яку вирішила віддати іншим людям. Так Стів, що побачив світ 24 лютого 1955 р., опинився в родині Джобсів.

Про своє усиновлення Стів знав із дитинства. Однак цей статус його постійно тривожив. У. Айзексон наголошував: “Покинутий. Обраний. Особливий. Ці три слова вплинули на особистість і самооцінку Джобса” [1, с. 27]. Проте виховання в прийомній сім’ї сприяло становленню особистості героя біографічного твору, навчило його ні від кого не залежати, робити те, що він вважав за потрібне. Оточенню здавалося, що Стів постійно жив у власному, ні на що не схожому, світі.

Автор не приховує багатьох вчинків свого героя, які зовсім не характеризували його позитивно. Так, у віці 23 років, як і його генетичний батько, Стів відмовився від власної дитини. Щоправда, набагато пізніше він все ж став допомагати доньці. Її мати, Крісенн Бреннан, пояснювала вчинок Стіва тим, “що його віддали на усиновлення, і це частково пояснює його поведінку” [1, с. 27]. Приймача мати навчила хлопця читати ще до школи. У школі ж юному Стіву все здавалося нецікавим, йому не подобалася необхідність підкорятися вчителям, він намагався влаштувати однокласникам, а потім і вчителям розіграші, іноді досить небезпечні: “Якось ми підклали під стілець учительки, місіс Турман, бомбочку. Бідна ледве заїкою не залишилася” [1, с. 35]. Стіва не характеризує схвально й той факт, що через погану поведінку вже в початкових класах його кілька разів виключали зі школи. У. Айзексон стверджує, що “суперечності, з яких складалася його (Стіва – О. Г.) натура, уже тоді давали про себе знати: чутливість і байдужість, запальність і відмежованість” [1, с. 36]. Проте на життєвому шляху Стіва траплялися вчителі, які бачили в хлопця неабиякий талант. Зокрема, одна з них – Імоджен Хілл на прізвисько Тедді захопила до занять математикою, зміцнивши “Стіва в упевненості, що

він особливий” [1, с. 36]. У старших класах Стіву довелося також змінити кілька шкіл. У п'ятнадцять років у нього з'явився перший автомобіль. У цьому ж віці він спробував марихуану. Коли батько дізнався про це, то страшенно розгнівався. І це була перша і єдина їхня суперечка. Врешті-решт батько змирився з тим, що його син курить траву. Останній спробував ще ЛСД і гашиш. “Вживання ЛСД було одним із двох-трьох найважливіших дослідів у його житті, сказав він (С. Джобс – О. Г.). Люди, що жодного разу не вживали кислоту, ніколи не зрозуміють його до кінця” [1, с. 439]. У. Айзексон не приховує жодного негативного факту з біографії С. Джобса. Зокрема й те, що його герой так і не здобув міцних знань за середню школу, хоча демонстрував блискучі знання з електроніки. Ще хлопчиком Стів уперше побачив комп'ютерний термінал, саме тоді він захопився комп'ютерами, що пізніше стане справою його життя. Невдовзі він зрозумів, що є значно розумнішим за батьків, Пола і Клару.

Навчаючись у школі електроніки, Стів познайомився зі Стівеном Возняком, одним із найкращих випускників Каліфорнійського технологічного університету. Потім їх тривалий час пов'язували роки дружби і плідної співпраці. Завдяки їм з'явилася Apple. Зроблена ними синя коробочка, що дозволяла телефонувати в різні міста та держави безкоштовно, визначила на роки їхнє партнерство: “Возняк придумує черговий геніальний винахід, котрим готовий поділитися з людством просто так, а Джобс вирішує, як пристосувати його до потреб споживача, як краще представити, як продавати і як на цьому заробити” [1, с. 55].

У. Айзексон не уникає відтворювати в біографії й інтимні захоплення С. Джобса. Зокрема, він розповідає історію кохання його героя з Кріссан Бреннан, дівчиною-хіпі. Разом Кріссан і Стів прожили літо 1972 р. в будиночку в горах над Лос-Альтосом, де з-поміж іншого вживали наркотики. Саме тоді С. Джобс ледве не загинув, коли його червоний автомобіль загорівся. Щоб заробити кошти на нову машину, Стів за три долари на годину працював разом із Бреннан і Возняком аніматором, розважаючи дітей у Сан-Хосе: “Джобсу це заняття справді припало не до душі. Стояла спека, костюми були важкі, а діти траплялися такі противні, що руки чухалися їх відлупцювати. Терпінням Стів не міг похвастатися ніколи” [1, с. 57].

Юність С. Джобса минула в пошуках самого себе. Автор біографії розповідає про його захоплення буддизмом, потім вегетаріанством: “Вегетаріанство і дзен-буддизм, медитація і духовні практики, рок-н-ролл і кислота – Джобс поділяв багато з інтересів, характерних для студентів його покоління, що шукали просвітлення” [1, с. 62]. Навчання в університеті швидко стало нецікавим С. Джобсу, йому не подобалося вивчати історію Пелопоннеських війн та читати Гомерову “Іліаду”, що вимагалось програмою, зате він із задоволенням ходив на заняття за вибором, скажімо, на уроки танців. Невдовзі героєві стало соромно, що він витрачає гроші батьків на навчання, яке йому не приносить задоволення, і він покинув університет Ріда. Саме під час навчання в університеті Стів став вести екстравагантний і богемний спосіб життя: “Ходив переважно босоніж; коли випадав сніг, взував сандалії” [1, с. 67]. Потім Джобс осягав Східну мудрість, мандруючи Індією протягом семи місяців. Пізніше він писав: “Люди в індійській глибинці не мислять категоріями, звичними для західної людини: вони довіряють інтуїції, і вона в них розвинута значно тонше, ніж у мешканців інших країн” [1, с. 75].

Автор біографії наголошує, що важливим етапом у житті С. Джобса стало народження компанії, яка одержала назву “Apple”. Тут вирішальну роль відіграв той фактор, що герой певний час працював на фермі, де йому доводилося обрізати яблуні, а в час пошуку назви для своєї компанії він сидів на яблучній дієті. Засновниками компанії стали Джобс, Возняк і Уейн. Невдовзі з'явився перший у світі персональний комп'ютер “Apple I”, зібраний Джобсом і його друзями в батьківському гаражі. За “Apple I” настав час “Apple II”, але його виробництво вимагало значних витрат, тому було прийнято рішення продати

права на випуск цього комп'ютера. У. Айзексон не приховує, що перший похід С. Джобса до президента однієї з компаній виявився невдалим, бо він тоді не мився, від нього негарно пахло, ходив босоніж і “в якийсь момент закинув ноги на стіл” [1, с. 99]. Врахувавши невдалий досвід у пошуках інвестицій на презентацію “Apple” II, С. Джобс і С. Возняк з'явилися вже в костюмах-трійках, “котрі виглядали на приятелях дивно, ніби смокінг на підлітку” [1, с. 108]. Тоді ж було отримано замовлення на триста комп'ютерів, а “Apple” стала справжньою кампанією, з дюжиною працівників, кредитним лімітом і звичайними проблемами, котрі періодично виникають у будь-якої фірми з клієнтами і постачальниками” [1, с. 109].

За твердженням У. Айзексона, “ставлення Стіва Джобса до грошей завжди було складним – і до того, як він став мільйонером, і після. Ідеаліст і хіппі, що розбагатів на відкриттях свого друга, котрий був готовим ділитися ними безкоштовно, дзен-буддист, що мандрував Індією, і вирішив, що його покликання – створити власний бізнес. Якимось дивним способом Джобс примудрявся поєднувати в собі всі ці риси, так що одна іншій не заважала” [1, с. 134]. Через багато років після початку власної справи Стів заявить про це сам: “Я ніколи не думав про гроші. Я виріс у родині середнього достатку і знав, що голодувати точно не буду. В “Atari” я зрозумів, що можу бути непоганим інженером і завжди зароблю на шматок хліба. В університеті і під час подорожі до Індії я свідомо обирав бідність; я жив дуже просто, навіть коли вже почав працювати. Я був бідним, і це було чудово, тому що мені не доводилося думати про гроші, а потім неймовірно розбагатів і також не думав про гроші. Я спостерігав за колегами із “Apple”, котрі, розбагатівши, вирішували, що слід змінити спосіб життя. Хтось купував “роллс-ройси” й маєтки, наймав прислугу, а потім тих, хто керував прислугою. Їхні дружини робили собі пластичні операції і перетворювалися на якихось ляльок. Так жити я точно не хотів. Це ж безглуздя. І я дав собі слово, що не допущу, щоб гроші мене зіпсували” [1, с. 135]. Підсумовуючи життєвий шлях героя, У. Айзексон ще раз наголосив: “Одним із дивацтв Джобса було його ставлення до грошей. Коли 1997 р. він повернувся в “Apple”, він проголосив себе людиною, що готова працювати за долар на рік заради блага компанії. Однак він із радістю приймав величезні гранти, тобто великі опціони на купівлю акцій “Apple” за заданою ціною, які не входили до стандартної практики заохочення, що ґрунтувалося на відгуках ради і критеріях ефективності” [1, с. 509]. Проте так буде згодом.

На початку ж 80-х рр. Стів Джобс став відомим. Його фотографії вміщують журнали, про нього пишуть провідні газети не лише Сполучених Штатів, а й інших держав світу. Проте й тоді він все ще продовжував вважати себе неформалом, вів екстравагантний спосіб життя: “На зустрічі зі студентами в Стенфорді він зняв взуття і піджак, куплений у магазині “Wilkes Bashford”, і всівся на столі в позі лотоса” [1, с. 137]. Проте й за характером Джобс залишається хіпі. З одного боку він мріє створити в майбутньому комп'ютер розміром із книгу, а з іншого несподівано запитує студентів, скільки серед них залишається цнотливим, або хто з них уживав наркотики.

Друзі вважали, що Стів живе в полі викривленої реальності, сам він робив усе для того, щоб і справді її постійно викривляти: “Зрозуміло, багато хто викривляє реальність. Джобс звичайно використовував це для досягнення певної мети” [1, с. 148]. Отже, С. Джобс мотивував свою команду на розв'язання важливих завдань у комп'ютерній галузі. Викривлення реальності базувалося на впевненості героя в тому, “що загальні правила його не стосуються” [1, с. 149]. Автор біографії на численних прикладах переконливо доводить, що Стів Джобс уже в юності був переконаний, що шлях до успіху полягає у зневазі правил: “Навіть у побутових дрібницях він поводив себе так, ніби правила і реальність загалом не мають до нього жодного стосунку: наприклад, відмовлявся вшати номери на машину чи припарковував її на місцях для інвалідів” [1, с. 149].

У. Айзексон твердить, що для його героя важливим було створювати не просто прибутковий, але й геніальний продукт, а працівники компанії “Apple” повинні бути впевнені в тому, що здатні творити неможливе. “Джобсу завжди подобалося вважати себе бунтарем, що повстав проти імперій зла, чимось на кшталт джедая чи самурая, що бореться з силами темряви” [1, с. 166–167].

У біографії У. Айзексона є чимало епізодів нестандартної реакції С. Джобса на успіхи в розробці комп’ютерної техніки: “Увечері на честь радісної події колеги купалися голими в басейні, палили багаття на пляжі і до глибокої ночі танцювали під гучну музику” [1, с. 176]. Джобс, навіть буваючи у важливих для розвитку компанії справах за кордоном, не змінював свої звички. Так, він “з’являвся в джинсах і кросівках на зустрічі з японськими менеджерами в строгих ділових костюмах. Коли йому вручали невеликі подарунки, як того вимагали традиції, забував їх після зустрічі і сам ніколи не дарував нічого у відповідь” [1, с. 178–179]. Багато хто з керівників високого рангу, що працювали поряд зі Стівом, відзначали скандальний характер героя біографії. Так, один із керівників компанії “Apple” Скаллі був збентежений поведінкою Стіва: “Якщо той не хотів зачарувати чи підкорити собі людину, то часто був нестерпним, грубим, егоїстичним і озлобленим” [1, с. 231].

Скандальний характер Стіва виявив себе і під час поїздки до СРСР, під час якої він хотів налагодити постачання персональних комп’ютерів: “Джобс не пропустив можливості продемонструвати в Москві свою зухвалість, без кінця розмірковуючи про Троцького, харизматичного революціонера, котрий пізніше впав у немилість і був убитий за наказом Сталіна” [1, с. 249]. І хоча співробітник КДБ неодноразово натякав Джобсу, що про Троцького не варто говорити, бо його тодішня радянська влада не вважала видатною людиною. Однак, виступаючи перед студентами Московського університету, “Джобс почав промову з похвали Троцькому” [1, с. 249]. Очевидно, Джобсу подобався цей радянський революціонер, і він до певної міри ототожнював себе з ним.

У. Айзексон наводить чимало прикладів нестандартної скандальної поведінки героя його біографії, часто при цьому він залучає свідчення очевидців. Зокрема, письменник цитує американського журналіста Дж. Носері, який так описав поведінку Стіва на зборах компанії: “Не можна сказати, що він висиджує наради, тому що Джобс в принципі не може всидіти на місці. Одним із його способів тиснути на оточення є безцеремонний рух. Він сідає, підтиснувши під себе ноги, через хвилину розвалюється в кріслі, а ще через хвилину підскакує і береться щось писати на дошці. У нього низка дивних звичок. Він гризе нігті. Він дивиться на того, хто говорить, так сердито, що той мимоволі починає нервувати. Його руки – чомусь мають жовтуватий відтінок – постійно рухаються” [1, с. 263–264]. У. Айзексон згадує епізод, як Агентство національної безпеки США зацікавилася технологіями С. Джобса, але для того, щоб одержати замовлення, йому треба було пройти перевірку на благонадійність: “...Одного разу слідчий поставив Джобсу стандартний набір питань про наркотики, і той відповідав чесно й незворушно, наприклад: “Востаннє я вживав таку речовину тоді-то” – або ж: ні, мовляв, ось саме цей конкретний наркотик ще жодного разу не пробував” [1, с. 282].

У С. Джобса було добре розвинені передчуття, інтуїція. Автор біографії наводить багато епізодів, у яких його герой, відчуваючи, що житиме недовго, прагнув максимально використати відведений йому час на працю, яка б суттєво змінила світ. Дж. Іган, подруга Джобса початку 80-х рр., згадувала: “Він постійно відчував, що треба поспішати, щоб встигнути зробити все, що він задумав” [1, с. 306]. Часом у характері Стіва проглядалася необов’язковість. Намагаючись створити об’єктивну біографію свого героя, У. Айзексон пише й про це. Одного разу Джобс зібрався повечеряти з працівниками своєї компанії, але його познайомили з гарною аспіранткою Лорен Пауелл, і він, забувши про вечерю, поїхав

до ресторану з дівчиною: “Тим часом Еві Теванян та інші співробітники чекали на нього в ресторані” [1, с. 311].

Не приховує У. Айзексон і той факт, що С. Джобс був поганим батьком для своєї першої доньки Лізи від К. Бреннан. Він тривалий час не визнавав її за доньку, потім узяв її до свого будинку. Там теж його стосунки з донькою були непростими (“Він прагнув бути хорошим батьком, але часом бував холодним і замкненим” [1, с. 322–323]), дівчина не раз тікала від батька до друзів, але після повернення “між ними спалахували сутички через дрібниці... І вони не розмовляли тижнями, а то й місяцями” [1, с. 323]. Коли Ліза навчалася в Гарварді, то Джобс не завжди сплачував її рахунки: “Коли Ліза 2000 р. закінчила Гарвард, Джобс на урочисту церемонію не поїхав. Сказав, що його не запрошували” [1, с. 323].

Сестра Джобса по лінії справжніх батьків Мона Сімпсон стала письменницею. Прототипом героя її третього роману “Звичайний хлопець” став знаменитий брат. Справді, чимало епізодів життя героя нагадують справжні події, що траплялися зі Стівом. Герой постає з досить складним характером і не завжди привабливим. Посилаючись на журналістів, які подавали відгук на твір, У. Айзексон із іронією цитує перше речення роману: “Він був настільки зайнятою людиною, що не спускав за собою воду в туалеті” [1, с. 324].

У С. Джобса було троє дітей від його дружини Пауелл. Автор біографії не приховує, що стосунки з ними були непростими: “У Джобса склалися дуже тісні стосунки з сином, але від дочок він зазвичай відмежовувався. Як і в стосунках з іншими людьми, він часом приділяв їм увагу, але також часто взагалі не помічав їх, якщо його цікавили інші речі” [1, с. 326].

За грубощами С. Джобс часто приховував своє незадоволення тим, як вирішувалися певні проблеми комп’ютерної індустрії, він ставав сумним, зануреним у себе: “Таким же понурим він був під час інтерв’ю з Ентоні Перкінсом і видавцями “Red Herring”. Але для початку він продемонстрував журналістам “поганого Стіва” в усій красі. Щойно Перкінс із колегами з’явилася на порозі будинку, Стів утік через задні двері “на прогулянку” і повернувся лише через 45 хвилин. “Коли фотограф журналу стала його фотографувати, Джобс кинув на її адресу кілька неприємних слів і примусив зйомку припинити” [1, с. 339–340].

Вікторіанська біографія вимагає від героя бути кришталево чесною людиною, позбавленою будь-яких негативних рис чи вад. Стів навпаки намагався всі свої вадки виставляти напоказ, часом перетворюючи їх на позитив. У. Айзексон також намагається про свого героя нічого не приховувати: “У натурі Джобса було обдурювати чи приховувати щось у випадку, якщо це було виправданим. Водночас він часом бував бездоганно чесним, говорив ту правду, яку більшість намагається прикрашати чи приховувати. І те, як він брехав, і те, як говорив правду, цілком відповідало його ніцшеанському уявленню про те, що він вищий за будь-які правила” [1, с. 360].

Джобс був надзвичайно вимогливим до рекламних текстів, які він проголошував на презентаціях своєї продукції. Якщо йому щось не подобалося в тексті, він ніколи не добирав слів. У. Айзексон наводить приклад, як одного разу Стів накинувся на молодого копірайтера, чий текст йому не сподобався: “Це гімно! – закричав він. – Це рекламне гімно, суцільна погань” [1, с. 376]. Молодий працівник, що досі ніколи не зустрічався з керівником компанії, одразу ж звільнився, бо для нього виявився неприйнятним такий стиль спілкування з підлеглим. Люди, які знали Джобса, самі створили рекламний виступ, до якого долучився він сам, дописавши окремі фрази: “Хвала безумцям. Бунтарям. Баламутам. Невдахам. Тим, хто бачить світ інакше. Вони не дотримуються правил. Вони сміються над устоями. Їх можна цитувати, сперечатися з ними, прославляти чи

проклинати їх. Але лише ігнорувати їх – неможливо. Адже вони несуть зміни. Вони підштовхують людство вперед. І хай хтось говорить: безумці, ми говоримо: генії. Адже лише безумець вірить, що він здатен змінити світ, – і тому змінює його” [1, с. 377].

Говорячи про скандальність характеру свого героя, У. Айзексон не забуває відзначити й сильні сторони його натури: “Однією з сильних сторін Джобса було вміння зосередитися” [1, с. 385]. Він вважав для себе важливим визначитися, що треба робити, а чого не слід. Наприклад, С. Джобс не любив презентацій, він вважав, що потрібно робити справу, а не безкінечно переглядати слайди. Людина, що знає справу, буде працювати, а не вести безкінечні розмови за переглядом слайдів. Вдруге повернувшись у кампанію “Apple”, Джобс почав з того, що різко скоротив номенклатуру продукції, а також кількість працівників на 3 тис. осіб, і “Apple”, що була на межі банкрутства знову стала прибутковою. Роки, які Джобс провів поза межами “Apple”, загартували його, але не змінили звичок: “Він так і не примусив себе почепити на свій “мерседес” номерний знак і залишав автомобіль на парковці для інвалідів поруч із входом, іноді займаючи два місця зразу” [1, с. 414].

Наприкінці життя Стів був настільки впевненим у собі, що перестав зважати на інших: “Рідко така кількість непотрібних проблем виникає через одержимість однієї людини власним іміджем, – написав Джо Носера в “The New York Times”. – З іншого боку, ми говоримо про Стіва Джобса. З презирством ставлячись до правил і норм, він установив клімат, що заважав людям типу Хайнен (*юрист “Apple”*. – О. Г.) суперечити його волі. Час від часу в цьому кліматі нуртувала потужна творча енергія. Але люди навколо могли заплатити високу ціну. У тому, що стосувалося компенсацій, складності протистоянь забаганкам Джобса примушували гарних людей здійснювати жахливі помилки” [1, с. 512].

С. Джобс помер від раку. При цьому він твердив, що заробив цю хворобу від перенапруження, оскільки з 1997 р. одночасно керував двома кампаніями – “Apple” і “Pixar”. Лікарі, помітивши пухлину в підшлунковій залозі, радили героєві пройти обстеження, вчасно “він цього не зробив” [1, с. 513]. А коли зробив, то відмовився від операції, мотивуючи тим, що вирішив скористатися альтернативним лікуванням, зокрема строгою вегетаріанською дієтою із вживанням великої кількості моркви та фруктових соків. Джобсу все ж довелося наважитися на операцію, але вона була зроблена запізно, а тому не вирішила всіх його проблем зі здоров’ям: “Джобс почув своє *temento mori* від лікарів, але смирення йому це не дало. Навпаки, після одужання він вирішив взяти реванш із такою пристрасстю, ніби в нього залишалось мало часу на завершення своєї місії. Як він зізнався у своїй стенфордській промові, хвороба послужила для нього нагадуванням, що йому нічого втрачати, тому він повинен бігти вперед щодуху” [1, с. 523].

Люди, які добре знали Джобса, розповідали, що він вважав – “звичайні правила поведінки на нього не поширюються. Постільки він людина, що надзвичайно тонко відчуває, то він точно знає, як ефективно й ефектно принизити людину. І робить це. Не дуже часто. Але час від часу робить” [1, с. 525]. Роздумуючи над постаттю С. Джобса, У. Айзексон, попри всю екстравагантність свого героя, ніскільки не сумнівається в його геніальності: “Чи був він людиною видатного розуму? Та ні. Зате він був геніальним. Порухи його уяви були інтенсивні, несподівані і часом чарівні. Мабуть, саме таких, як він, математик Марк Кац називав “геніями-чародіями”, тобто людьми, чії осяяння з’являються нізвідки і вимагають швидше інтуїції, ніж роботи інтелекту. Подібно до шукача він усотував інформацію, чув вітер і передбачав, що попереду” [1, с. 645–646].

Отже, біографія С. Джобса, написана У. Айзексоном, є надзвичайно складною за будовою. Вона не вписується в жанрове визначення біографічного роману, хоча за масштабністю постаті головного героя, значенням його для розвитку людства загалом є романною за

змістом. “Стив Джобс” американського письменника аж ніяк не відповідає принципам вікторіанської біографії, оскільки містить чимало епізодів, що жодним чином не відповідають її канонам: показати головного героя лише в позитивному плані, оминувши всі негативні прояви його життя та діяльності.

С. Джобс в У. Айзексона постає як геніальна людина, що триумфально рухається вперед, незважаючи на численні перешкоди, досягаючи поставленої мети. Автор не приховує жодного з негативних проявів у біографії головного героя. Його твір базується на документах і фактах. Художній домисел і вимисел вкрай мінімізовані. Звернення до постмодерністських практик будови документального твору роблять “Стіва Джобса” У. Айзексона цілком сучасним, що відповідає принципам розвитку документалістики початку XXI ст. На створення біографії цього геніального менеджера помітний вплив мали також глобалізаційні потяги. Все це потребує подальшого ретельного осмислення літературознавцями й наполегливого вивчення.

Стаття є фрагментом монографічного дослідження, присвяченого впливу глобалізаційних процесів на новітню документалістику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айзексон У. Стив Джобс / Уолтер Айзексон ; пер. с англ. Д. Горяниной, Ю. Полещук, А. Цырульниковой, А. Чередниченко. – М. : Астрель : CORPUS, 2012. – 688 с.

REFERENCES

1. Aizekson, U. (2012), Stiv Dzhobs [Steve Jobs], Translated by Gorianina D., Poleshchuk Ju., Tsyrulnikova A., Cherednichenko A., Astrel, CORPUS, Moskow, Russia.

УДК 821.161.2 – 1.09

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ГЕРОЇКИ КОЗАЦТВА У ЗБІРЦІ М. ЧХАНА «ЛЕГЕНДИ ПРО КОЗАКІВ»

Головченко А.С., аспірант

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
пр-т Гагаріна, 72, м. Дніпропетровськ, Україна*

alena-golovchenko@mail.ua

У статті розглядаються поезії збірки “Легенди про козаків” М. Чхана, присвячені темі козаччини. З’ясовуються поетичні засоби в розкритті героїки козацької доби, акцентується увага на художніх образах історичних осіб, топонімах козацького краю як свідків історичних подій.

Ключові слова: козак, Україна, історія, поезія, образ.

СПЕЦИФИКА ВОССОЗДАНИЯ ГЕРОИКИ КАЗАЧЕСТВА В СБОРНИКЕ М. ЧХАНА «ЛЕГЕНДЫ О КАЗАКАХ»

Головченко А.С.

*Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара,
пр-т Гагарина, 72, г. Днепропетровск, Украина*

В статье рассматриваются стихотворения сборника М. Чхана “Легенды о казаках”, посвященные теме казачества. Определяются поэтические приёмы в раскрытии героики эпохи казачества, акцентируется внимание на художественных образах исторических личностей, топонимах края казаков как свидетелей исторических событий.

Ключевые слова: казак, Украина, история, поэзия, образ.